

Jos Ekscelencijai LR Prezidentei Daliai Grybauskaitėi
LR Seimo Pirmininkui daktarui Vydui Gedvilui
LR Ministrui Pirmininkui daktarui Algirdui Butkevičiui
Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Pirmininkei Danguolei Navickienei
LR Žemės ūkio ministrui profesorui Vigilijui Juknai
LR Vidaus reikalų ministrui Dailiui Barakauskui
LR Teisingumo ministrui Juozui Bernatoniui
Vilniaus universiteto rektoriui profesorui Jūriui Baniui
Lietuvos sveikatos mokslų universiteto rektoriui profesorui Remigijui Žaliūnui
Aleksandro Stulginskio universiteto rektoriui profesorui Antanui Maziliauskui
Gamtos tyrimų centro direktoriui akademikui Mečislovui Žalakevičiui
LR Vaiko teisių apsaugos l. e. kontrolierės pareigas Aušrinei Burneikienei
LR Seimo nariams
Žiniasklaidai

Lietuvos Sąjūdžio Vilniaus miesto tarybos P A R E I Š K I M A S

Dėl Seimo ir Žemės ūkio ministerijos iniciatyvų, skatinančių auginti pluoštines kanapes (Įstatymų projektai Nr.XIP-4657, XIP-4658, XIP-1175)

Vilnius

2013 01 07

LR Seimas nuo 2009 metų bando atlikti pluoštinių kanapių auginimo įstatyminių sureguliuojimą. Vyriausybė, Žemės ūkio ministerija, Seimo komitetai ir komisijos sprendžia Europos Sąjungos paramos gavimo pluoštinių kanapių auginimo klausimus. 2012 12 06 K. Starkevičius plenariniame posėdyje informavo Seimą, kad 2012 metais deklaruota 130 ha šių kanapių, kurias augina apie 12 ūkininkų.

2012 12 06 buvęs Žemės ūkio ministras K. Starkevičius Seimo plenariniame posėdyje aiškino: „Dar aš turiu mokslinius tyrimus, kurie aiškiai įrodo, kad jeigu tame regione auginamos pluoštinės kanapės (čia yra įrodyta mokslo), tai kanapės, narkotinės kanapės, iš esmės 10 km spinduliu netgi neauga, nes paprasčiausiai yra vyriškosios ir moteriškosios, o jų apsidulkinimo metu, biologiniais terminais tariant, būtent tos narkotinės kanapės ir yra sunaikinamos“.

Tačiau visuomeninių organizacijų atstovai dalyvaudami posėdžiuose reikalauja, kad Lietuvoje nebūtų legalizuotas kanapių auginimas, nes yra dingstis gausinti rinką narkotinėmis medžiagomis. Svarstymuose visuomenininkai pateikia daugybę pavyzdžių apie narkotikų sukeliamas priklausomybes kvaišalams, nelaimingus atsitikimus, žudynes ir suluošintus gyvenimus.

Pluoštines kanapes kaip ir kitas kanapės yra narkotinių augalų sąrašė. Žemės ūkio ministerijos atstovai ir dalis Seimo narių siūlo pluoštines kanapes išbraukti iš narkotinių augalų sąrašo, o kita dalis Seimo narių ir visuomeninių organizacijų atstovai tam priešinasi.

2012 m. gruodžio 7 d. Europos Sąjungos Taryba patvirtino Europos Sąjungos kovos su narkotikais strategiją 2013-2020 m. Strategija pirmiausia grindžiama pagrindiniais ES teisės principais ir visais atžvilgiais ja remiamos vertybės, kuriomis grindžiama Sąjunga: pagarba žmogaus orumui, laisvė, demokratija, lygybė, solidarumas, teisinė valstybė ir žmogaus teisės.

Ja siekiama apsaugoti ir gerinti visuomenės bei kiekvieno asmens gerovę, apsaugoti visuomenės sveikatą, užtikrinti aukštą plačiosios visuomenės saugumo lygį ir subalansuoti, integruotai bei laikantis faktinių duomenimis grindžiamo požiūrio spręsti narkotikų reiškinio problemą.

Strategijoje taip pat remiamasi tarptautinės teisės aktais, atitinkamomis JT konvencijomis (1961 m. JT Bendroji narkotinių medžiagų konvencija su pakeitimais, padarytais 1972 m. protokolu, 1971 m. Konvencija dėl psichotropinių medžiagų ir 1988 m. Konvencija dėl kovos su neteisėta narkotinių priemonių ir psichotropinių medžiagų apyvarta), kurios yra neteisėtų narkotikų reiškinio sprendimo tarptautinis teisinis pagrindas, ir Visuotinė žmogaus teisių deklaracija.

Strategijos tikslas – prisidėti mažinant narkotikų paklausą ir pasiūlą ES, taip pat mažinant narkotikų keliamą pavojų ir žalą visuomenei bei sveikatai, pasitelkiant strateginį požiūrį, kuriuo remiama ir papildoma valstybių narių politika ir kuris yra koordinuotų ir bendrų veiksmų pagrindas ir ES išorės bendradarbiavimo šioje srityje pagrindas bei politinė sistema. To bus siekiama laikantis integruoto, subalansuoto ir faktiniais duomenimis grindžiamo požiūrio.

Visos kanapės įrašytos į LR Sveikatos apsaugos ministro 2000 m. sausio 6 d. įsakymu Nr. 5 (Žin., 2000, Nr. 89-2741) patvirtintą pirmąjį sąrašą, kuriame nurodyti augalai, narkotinės ir psichotropinės medžiagos, uždraustos vartoti sveikatos priežiūros tikslams dėl žalingų padarinių žmogaus sveikatai, kaip numatyta Lietuvos Respublikos narkotinių ir psichotropinių medžiagų įstatyme.

Mūsų manymu, būtina atsižvelgti į visuomenės nuogaštavimus, kad gali padidėti narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimas, o todėl Lietuvos Respublikos Vyriausybė privalo sukurti pakankamai efektyvų kontrolės mechanizmą, kuris užkirstų kelią neteisėtam kanapių auginimui su didesniu negu 0,2 proc. tetrahidrokanabinolio kiekiu, nors manoma, kad kontrolės mechanizmas gali būti daug brangesnis negu tikimasi ekonominės naudos. Be to, moksliniais tyrimais kol kas nėra paneigta, kad yra kanapių rūšių, kurios nekenktų sveikatai. Visos kanapės turi tetrahidrokanabinolio, tik skirtingą kiekį.

Atkreiptinas dėmesys ir į tai, kad kanapių rūšis *Cannabis ruderalis*, kuri daugiausia paplitusi Šiaurės Europoje ir Rusijoje, auganti kaip piktžolė, ir jos žydėjimas, skirtingai nei kitų rūšių, nepriklauso nuo paros tamsaus ir šviesaus periodo santykio, naudojama išvedinėti atšiauriame klimato augančias marihuanines kanapių veisles, kurios panašios į *Cannabis sativa* (sėjamosios kanapės).

Kyla klausimas, ar be tinkamos kontrolės sistemos ir dabartinio nepakankamo policijos finansavimo nebus bandoma tokias modifikuotas kanapes auginti ir Lietuvoje.

Alkoholio ir kitų narkotikų tyrimo Europos mokyklose (ESPAD) 2011 metais buvo atliekami tarptautiniai lyginamieji tyrimai, kurie kas ketverius metus atliekami daugelyje Europos valstybių nuo 1995

metų. Pagrindinis ESPAD tikslas – surinkti tinkamus palyginimui duomenis apie alkoholio, tabako ir narkotikų vartojimą 15-16 m. amžiaus mokinių grupėje įvairiose Europos valstybėse.

ESPAD - 2011 tyrimo Lietuvoje ataskaitoje pažymėta, kad 2011 metais bent 1-2 kartus gyvenime vartojusių kokių nors nelegalių narkotikų paauglių buvo šiek tiek daugiau negu vidutiniškai Europos šalyse – **21 proc.** (27 proc. berniukų ir 16 proc. mergaičių), ESPAD vidurkis - 18 proc. Nuo 2007 m. tokių mokinių padaugėjo maždaug 1 proc.

Didžiausia dalis mokinių vartojo marihuaną/hašišą (kanapes) - 20 proc. (25 proc. berniukų ir 14 mergaičių, ESPAD vidurkis 17 proc.). Kanapių vartojimo paplitimas nuo 2007 m. Lietuvoje padidėjo 2 proc., didėjant vartojusių jas 1-2 kartus per gyvenimą paauglių skaičiui.

Manome, kad jeigu bus neatsakingas mūsų valstybės požiūris į kanapių auginimą, jis neatitiks ES kovos su narkotikais strategijos tikslų:

- padėti gerokai sumažinti narkotikų paklausą, priklausomybę nuo narkotikų vartojimo ir su narkotikais susijusį pavojų ir žalą sveikatai bei visuomenei;
- padėti trikdyti neteisėtų narkotikų rinkos veikimą ir gerokai sumažinti galimybes gauti neteisėtų narkotikų;
- skatinti koordinavimą vykdant aktyvias diskusijas ir analizuojant naujausius pokyčius bei problemas, kylančias kovos su narkotikais srityje ES ir tarptautiniu lygiu;
- toliau stiprinti ES ir trečiųjų šalių ir tarptautinių organizacijų dialogą ir bendradarbiavimą kovos su narkotikais klausimais;
- prisidėti prie geresnio stebėsenos, mokslinių tyrimų ir vertinimo rezultatų platinimo ir geresnio narkotikų reiškinių aspektų ir intervencijos priemonių poveikio supratimo, siekiant sudaryti patikimą ir išsamią įrodymų bazę, skirtą politikai formuoti ir priemonėms rengti.

Galima įtarti, jog dabartinis mūsų valstybės institucijų požiūris į kanapių auginimą neatitinka ES kovos su narkotikais strategijos tikslų. Apie tai byloja aukščiau minėta LR vyriausybinių institucijų bei eilės Seimo narių skatinama iniciatyva Lietuvoje auginti kanapes.

Lietuvos Sąjūdžio Vilniaus m. taryba, suprasdama ir įvertindama minėtos iniciatyvos galimas pasekmes bei realų pavojų mūsų visuomenei ir ypač jaunimui, siūlo:

1. Surengti Seime konferenciją, kurioje:

1.1. LR Žemės ūkio ministerija pateiktų mokslinius tyrimus bei išvadas, kurių pagrindu rėmėsi buvęs LR ŽŪ ministras K.Starkevičius, išsakęs aukščiau minėtus teiginius 2012.12.06 plenarinio posėdžio metu.

1.2. Vilniaus universitetas, Lietuvos sveikatos mokslų universitetas, Aleksandro Stulginskio universitetas ir Gamtos tyrimų centras pateiktų informaciją, kokie išsamūs tyrimai atlikti apie minėtų pluoštinių kanapių galimo psichotropinio poveikį žmogaus organizmui ir galimybę bet koku nelegaliu būdu iš jų pasigaminti narkotines medžiagas.

1.3. Prieš Seime svarstant iniciatyvą legalizuoti pluoštinių kanapių auginimą Lietuvoje, LR Vidaus reikalų ministerija pateiktų nusikalstamų veikų statistiką apie narkotinių kanapių ruošinių auginimą, laikymą ir platinimą Lietuvoje bei gabenimą tranzitu per ją.

1.4. LR Vidaus reikalų bei LR Teisingumo ministrai išsakytų savo nuomonę bei pateiktų raštu išvadas dėl įstatymų projektų: **XIP-4657** „Narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrolės įstatymo 1 straipsnio ir Įstatymo priedo pakeitimo įstatymo projektas“, **XIP-4658** „Pluoštinių kanapių įstatymo projektas“, **XIP-1175** „LR administracinio teisės pažeidimų kodekso papildymo 107(5) straipsniu ir 237, 241(3) straipsnių pakeitimo įstatymo projektas“.

1.5. LR Vaiko teisių apsaugos kontrolierė išsakytų nuomonę apie aukščiau paminėtus įstatymų projektus ir jų galimas pasekmes.

2. LR Seimui stabdyti minėtų įstatymų projektų svarstymą, kol aukščiau paminėti asmenys ir institucijos konferencijoje neišsakys savo nuomonės ir nepateiks atitinkamų išvadų.

2.1. LR Seimui, šį Lietuvos Sąjūdžio Vilniaus m. tarybos 2013 01 07 pareiškimą teikti apsvarstyti Seimo komitetų bei komisijų posėdžiuose, taip pat suteikti galimybę juose dalyvauti Lietuvos Sąjūdžio tarybos bei Vilniaus skyriaus tarybos atstovams.

Tarybos pirmininkas

L. Kerosierius

Atsakingasis sekretorius

A. Budriūnas

Tarybos socialinės ir ekonomikos grupės vadovė

R. Jakučiūnienė

Tarybos švietimo ir kultūros grupės narė, gydytoja

R. Vilimienė

Tarybos nariai:

G. Adomaitis, A. Akelaitis, A. Ambrazas, G. Araminaitė, K. Balčiūnas, A. Barysas, S. Boreika, A. Budriūnas, J. Česnavičius, P. Dirsė, S. Eidukonis, P. Girdzijauskas, P. Gvazdauskas, R. Jakučiūnienė, L. Kerosierius, J. Kuoras, S. Makauskienė, A. Markūnienė, H. Martinkėnas, V. Masikonis, K. Milius, J. Parnarauskas, F. Petkus, B. Raila, P. Rutkauskas, G. Ruzgys, R. Simonaitis, A. Skaistys, K. Staniulevičius, L. Šalavijienė, J. Šaulys, L. Tamkevičienė, L. Veličkaitė, K. Vidžiūnas, R. Vilimienė, B. Zaviša, S. Žilinskas